

Jukka Reinikainen

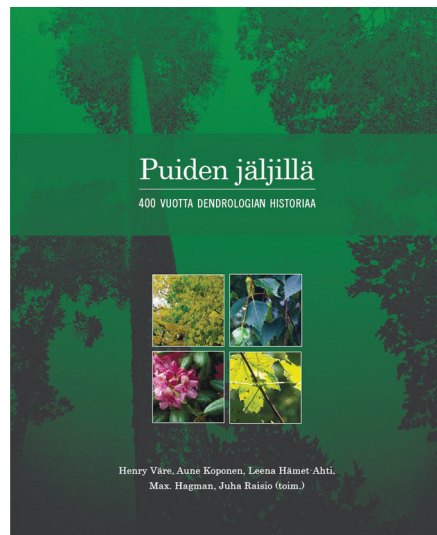
Suomalainen dendrologia yksissä kansissa

Vuonna 1969 perustettu Dendrologian seura on ylläpitänyt varsin korkeatasoista ja hyödyllistä julkaisutoimintaa. Sorbifolia-jäsenlehden, erilaisten puisto-oppaiden ja myös useamman kirjan avulla dendrologian harrastajat ovat päässeet käsiksi tietoon, jota puhtaasti kaupalliset julkaisut eivät ymmärrettävästi ole pieneen pohjoiseen maahamme voineet tarjota. Viime vuonna Dendrologian seura julkaisi pitkään työn alla olleen uuden kirjan suomalaisen dendrologian historiasta.

Kirja rakentuu 33 eri kirjoittajan artikkeleista, jotka käsittelevät monipuolisesti eri aiheita ja peilaavat dendrologian kehitystä. Aiheet siirtyvät puuvartisten kasvien etnobotaniikasta puistojen perustamiseen, taimitarhaviiljelyyn, metsänviljelyyn ja lopulta koriste- ja hedelmäkasvien sekä metsäpuiden jalostustyöhön. Kirjan poikkitieteellistä sisältöä P.M.A. Tigerstedt perustelee alkusanoissaan toteamalla, että dendrologia on laaja käsite, joka pitää sisällään useita tieteenaloja, mutta myös taiteita ja kulttuuria. Onneksi rajanvetoa on kuitenkin tehty niin, että kirjasta puuttuvat mm. filatelistien ja heraldiikan tutkijoiden artikkelit.

Vaikka kyseessä on selvästi suomalaisen dendrologian historia, alkaa kirja perustellusti Max Hagmanin selvityksellä kasvien ja puiden merkityksestä muinaisten kansojen ihmisille. Puiden tietoinen viljely käynnistyi kun ihminen asettui paikoilleen. Ensimmäiset istutukset olivat ravintokasveja, mutta esimerkiksi ensimmäiset Ateenan katupuustutukset (*Platanus*) ajoittuvat jo vuoteen 450 eKr. Kiina kuvataan dendrologian edelläkävijäksi ja jo keskiajalla siellä julkaistiin laajoja kasveja ja niiden vil-

Henry Väre, Aune Koponen, Leena Hämet-Ahti, Max Hagman ja Juha Raisio (toim.). 2008. **Puiden jäljillä. 400 vuotta dendrologian historiaa.** Dendrologian Seura. 328 s. ISBN 978-951-96557-3-4.

jelyä käsitteleviä teoksia. Euroopassa vasta renessanssin aikana uudelleen aloitettu löytöretkeily lisäsi länsimaista dendrologista tietämystä. Lukuisat tutkimusretket kartuttivat tieteellisiä kokoelmia ja puutarhojen istutuksia. ”Uusien kasvien löytymisen tulva” käynnisti 1800-luvulla dendrologisen kukoistuskauden, jonka hedelmät näkyivät kasvitieteelli-

sissä kokoelmissa, taimistojen paksuissa lajilueteloissa ja suurena määränä dendrologiaa käsitteleviä kirjoja. Yksi merkittävä kerääjä oli David Douglas, joka 1830-luvun alussa toi matkaltaan Pohjois-Amerikan länsirannikolta useita suurikokoisia havupuita. Douglaskuusi (*Pseudotsuga menziesii*), jättituija (*Thuja plicata*), useat pihdat (*Abies sp.*) ja männyt (*Pinus sp.*) sekä Kalifornian punapuut (*Sequoia* ja *Sequoiadendron*) tulivat muovaamaan Iso-Britannian puistojen maisemakuvaa ja muodostivat merkittävän osan pian käynnistyneen eksoottisen metsänviljelyn lajistosta.

Loppuosa kirjasta käsittelee sitten jo Suomea. Liikkeelle lähdetään Seppo Ojan koosteella puiden esiintymisestä varhaisessa suomalaisessa kirjallisuudessa. Jatkossa kirja esittelee artikkeleidensa kautta varsin hyvin puuvartisten kasvien lajiston runsastumisen. Historian kannalta tärkeimmät dendrologiset kokoelmat, koeistutukset, puistot ja puutarhat saavat niille kuuluvan huomion mutta myös lukuisten henkilöiden ja erilaisten yhteisöjen rooli tulee kirjoituksissa mielenkiintoisesti esille. Myös taimien ja siementen kauppa ja kotimaisten taimistojen toiminta vaikuttivat merkittävästi kulttuurikasvilajistomme kehitykseen. Uudemman historia puolelta kirja esittelee suomalaisten lähivuosisikymmeninä tekemät siemenkeruumatkat. Näiden avulla maahamme on saatu paitsi suuri määrä uutta lajistoa mutta erityisesti uusia pohjoiseen ilmastoomme soveltuvia siemenkantoja. Suomalainen metsänjalostus on esitelty hyvänä koosteena sen alkuvaiheista nykypäivään asti. Koristepensaiden ja marjakasvien jalostustyö ovat vastaavasti saaneet omat lukunsa.

Kirjan loppuun tehty kasvinimi-, henkilö- ja paikannimihakemisto helpottavat tiedonhakuja. Kirjallisuusviitteet ovat perustellusti sijoitettu kunkin lu-

vun perään, mikä helpottaa lisätiedon hakua lukijaa kiinnostavista aihekokonaisuuksista.

Puista ja varsinkin pihojen ja kotipuutarhojen kasveista on 2000-luvun vaihteessa julkaistu paljon koireita ja viihdyttäviä käänkökirjoja. Kustantamot painavat useita puutarhalehtiä, joiden dendrologinen sisältö ainakin sivumääräisesti on varsin runsas. Ongelmana on, että kirjoitusten tietopohjainen anti jää usein melko kevyeksi. Käsillä oleva kirja on tästä viihteellisestä yleislinjasta mieluinen poikkeus. Mustavalkoinen kuvitus sopii hyvin kirjan asialliseen tyyliin. Kuvia sitä vastoin olisi ehkä voinut olla enemmänkin historiaa elävöittämässä.

Talkootyönä tehty kirja on rakenteeltaan kokoelma artikkeleita, mutta ne muodostavat varsin toimivan kokonaisuuden. Kirjoitusten aiheet on myös rajattu niin, ettei päällekkäisyyksiä juurikaan ole. Riittävä laajuus, viiteluettelot ja hakemistot tekevät kirjasta myös hyvän hakuteoksen. Kirjasta voi varmastikin kaivaa puutteita sen kirjoitusteemojen kattavuudesta tai käsiteltyjen teemojen keskinäisestä painotuksesta. Teemojen poikkiteollisuus aiheuttaa kuitenkin sen, että ainakin teemojen painotuksista voitaisiin väentää kättä loputtomiin ilman kaikkia tyydyttävää lopputulosta.

Puuvartisilla viljelykasveillamme ja Suomeen siirrettyillä vierasperäisillä kasveilla on kaikilla oma enemmän tai vähemmän kiehtova tarinansa – tämä kirja lisää näihin tarinoihin monta mielenkiintoista juonetta.

■ Metsänhoitaja, toiminnanjohtaja Jukka Reinikainen, Arboretum Mustila.

Sähköposti jukka.reinikainen@mustila.com